

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна 1. прим. в таборі 3 ф.)
" " поза таб. 4 ф.)
На місяць в таборі . . . 25 ф.
" " поза таб. 30 ф.
На 3 місяці в таборі 75 ф.
" " поза таб. 90 ф.

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕЦЛЯРІ.

ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Видав. „Видавниче Товариство імени В. Грінченка“.

Ч. 52. (99).

Неділя, 29. липня 1917.

Рік III.

Петроградські події останніх днів.

(від 14—18 липня.)

Зі Штокгольму наспіло докладне повідомлення з Росії: Дня 14. липня зачала ся міністерська криза в Росії від гострої критики кадетських міністрів на спільнім зібранню Ради салдатів і робочих та виділу селянської ради. Дня 15. липня зібрали ся всі міністри в домі президента кн. Льова для вислухання звіту мін. Терещенка і Церетелі, які вернули ся з Києва. Терещенка іменовано на місце кн. Урусова, давнього делегата Червоного Хреста, делегатом на Україну, тому що він належить до одної із впливових фамилій українських; Церетелі іменовано задля впливу на робітників. Обидва подали до відому текст угоди, та міністри Шаховський, Мануйлов і Шингарев заявили, що головна точка відповідальности управу краю, установленої Українською Центральною Радою, так званого секретаріату, перед російським правительством—неясна. Далі приналежали недопустимий згоду на будучу форму парламентарного устрою України, бо вона захоплює компетенцію (права) Національного „Собранія“. Терещенко і Церетелі звертали увагу на грозачий бунт і войовничий настрої на Україні. Щоби не допустити до поважного бунту, треба буде ще поробити більш уступки. До сеї думки прихилили ся Керещський і другі соціалістичні міністри. Проти прийняття голосували всі кадетські міністри окрім Некрасова, який слідуєчого дня виступив з кадетської партії.

Дня 16. липня зібрали ся всі члени правительства, окрім кадетів, в домі Терещенка і там зложив заяву кн. Льов, що він уступає зі свого становища з огляду на те, що він не годить ся на земельну реформу міністра Чернова.

Вечером сього понеділка, коли відбули ся ворожі для правительства зоружені демонстрації робітників на улицах Петрограду, що пригадували перші дні мартовської революції, відбувало ся засідання Ради робочих і салдатів зложеної з 350 членів, під проводом соціаліста-патріота Анісімова. Максималіст Зинчев підняв жалобу на кадетів, що вони своїм виступленням з правительства задля української справи хочуть привести до господарської катастрофи Росію. Він звертав увагу на заяву Мілюкова, що виступлення

його партійних товаришів вже давно повинно було наступати. Головні сили протиреволюції находять ся в головній квартирі. Рада робочих і салдатів показує небезпечну нерішучість проти правих партій. В околиці Петрограду находять ся полки козаків, зібрані без відому Керенського.

Підчас бурливого засідання прийшла вість, що полки гренадерів скорострільних маршкують проти Таврійської палати і вже падають стріли на улицах столиці. Засідання перервано і завізвано членів розійти ся по місту для успокоєння людности. Лишила ся тільки постійна комісія з 25 членів. На чолі її виступив Чхеїдзе о 10. годині ввечерю перед велитенською юрбою людей з червоними хоругвами, між якою находили ся збунтовані війська червоної гвардії скорострільної та задержані цовозки й тагарові автомобілі.

Дня 17. липня тимчасове правительство і Рада робочих підняли рішучі арештовання проти збунтованих полків і 15.000 матросів.

За самостійність Фінляндії.

Зі Штокгольму доносять: Петроградські „Біржевія Ведомості“ сповіщають, що навіть соціалістичні члени тимчасового правительства протівлять ся відлученню Фінляндії від Росії. Вони уважають рішення фінляндського сейму тяжкою образою Росії (!) і ударом проти російської революції. (?) Міністер Пешехонов заявив, що перед Установчим Зібранням не може бути бесіди про самостійність Фінляндії. Цілковите відірвання з домаганням усунення російського війська і вибір власного президента мусить уважатися причиною війни. Крім сього звертає ся увагу, що проєкт закона фінляндського сейму вигоновлено з найбільшою тайною і взято його під ухвалу безпосередно негайно після проголошення Універсалу Української Центральної Ради в Києві (!). Думка комісії фінляндського Сейму—ніби то фінляндське стремління до самостійности має симпатію в масах, які заступає Рада робочих і салдатів, та будьто би Америка схильєть ся до виділення Фінляндії,—є великим блудом. Навпаки, заявлено Фінляндії, що Америка, як союзник Росії, відтне Фінляндії весь довіз харчів, як вона піде задалеко в своїх домаганнях.

„Реч“ доносить, що російське правительство порішило негайно по ухвалі автономного закону розв-

зати Сейм, і сього посольства з розказом з боку Росії належить сподівати ся кожної хвилі. Та в Гельсінфорсі заявили добре освіджені круги, що Сейм не послухає декрету про розв'язання Сейму з боку російського правительства.

Останні вісті доносять з Базеля, що з Росії вислано кілька послів до Фінляндії, щоби вести переговори з фінляндськими соціалдемократами. Сподівають ся ще повернути її до себе. Так хоче Росія далі вести Фінляндію „при своїм возі на мотуз“.

Автономія Фінляндії.

Бюро Гаваса доносить з Гельсінфорсу: Фінляндський Сейм принав 65 голосами проти 27 потребу негайного голосовання над проєктом закону про автономію Фінляндії. Сейм принав проєкт 196 голосами проти 55. Та відкинув 104 голосами проти 55 внесенне, щоби цей проєкт автономії предложити до затвердження незалежности Фінляндії від Росії. Вивішено на будинках сенату та сейму та на інших публичних будівлях фінляндську національну хоругву.

З Петрограду доносять 20. липня: В Гельсінфорсі відбуло ся дня 19. липня о 7 годині ввечера перше засідання сейму автономної Фінляндії. Віцепрезидент сенатор Токой заявив від себе та іменом своїх товаришів у сеймі, що члени правительства, супроти нового політичного положення, уступають зі своїх урядів і складають їх в руки сейму. Сейм просив членів правительства на внесенне провідника соціалдемократичної партії Айроля зістати ся на своїх урядах так довго, аж поки новий сейм утворить нове правління краю.

Причини російського поразення.

До Копенгагена доносять через Гапаранду з Петрограду: Вісти з Петрограду змальовують велике заворушення, яке викликали останні протиреволюційні події та ще побільшала відомість про бунт цілих полків на фронті. Далі робить ся закид салдатам, що вони відчинили фронт претивникам. Та головною виною є недостача мушкетів. Вправді вдало ся довозом через лінію Архангельськ-Вологда назбирати вистарчаючу скількість мушкетів для офензиви, а дальша доставка загальмувала ся, бо російські робітники мимо великої плати воліли

вести політику на улиці, як сповнити свій обов'язок роблення оружжя. Безграничне обурення звертає ся в Росії проти західних союзників, які натравили російське військо до офензиви, а самі на західнім фронті не стягнули німецьких сил сильними наступами.

Правительственна криза через Україну.

Зі Штокгольму доносять: „Реч“ з 17. липня приносить заяву чотирьох уступивших міністрів з кадетської партії, які подають мотиви їх виступлення із міністерства. Після цього їм видаєть ся дальша робота із соціалістичними міністрами неможливою тому, що вони ведуть партійну політику. Згода тимчасового правительства на автономію України є уаурпованнем (перехопленням) прав будучого Установчого Зібрання Росії.

Як на причину виступлення з партії Некрасова, вказує орган кадетів на склонність тимчасового правительства до згоди на домагання Фінляндії, щоби відкликати російські війська, що було би тяжким стратегічним блудом. Зменшення війська було на основі повідомлення з Гельсінфорсу обіцяне тутешньою радою салдатів і робочих.

Перенесення столиці з Петрограду до Москви.

Англійська часопись „Морнінг Пост“ малює хаотичні (безладні) відносини в Петрограді. У Петрограді немає ніякого признаного авторитету. Правительство запротестувало проти демонстрацій та заборонило їх, а вони відбули ся мимо сього. Петроград втратив своє значіння з упадком династії. Народ звертає ся з більшим бажанням до Москви і жде цієї хвилі, коли тимчасове правительство опустить прокляте місто і перенесеть ся до Москви.

Резолюція Ради робочих і салдатів та виділу селянської ради.

Петроградська телеграфічна агенція сповіщає: На спільнім засіданню Ради робочих і салдатів та виділу селянського союзу винесено слідуєчі резолюції:

В повній свідомости, що положення на фронті і в державі грозять спровадити воєнну катастрофу революції і тріумф протиреволю-

ційних сил, порішаємо ми, що 1) край і революція в небезпеці; 2) тимчасове правительство іменовано для ратування революції; 3) правительству дасть ся необмежену повноваду, щоб відновити організацію війська і провадити боротьбу з протиреволюцією та анархією до послідної каплі крови, щоб довершити програму правительства, яку воно саме тепер проголосило.

За цими резолюціями голосувало 254 проти 47 большевиків, які утримали ся від голосування.

Тріумвірат (три міністри з необмеженою властю).

„Daily Cronicle“ оповіщає з Петрограду, що коаліція: Керенський—Церетелі—Некрасов досить сильна, щоб вдержати поводи в руках і скріпити Росію з військового й технічного боку.

Керенському передала Рада робочих і салдатів з селянами необмежену власть диктатора проти обурених большевиків.

„Daily Mail“ доносить, що Керенський смертельно хорий, що треба рахувати ся з його смертю, та що він одинокий чоловік, що може вратувати Росію, положення якої стане безнадійним, коли його смерть підкосить. На міністра справедливости покликано Ефремова, на міністра публічної підмоги—Варшнізова. Вони є членами Думи.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

З'їзд українських правників.

„Русская Воля“ з 28 червня н. ст. доносить, що в Київі відкрив ся з'їзд українських правників. По виборі президії прочитано універсал Української Центральної Ради. Проф.

Грушевський виступив з промовою на тему про основи автономії України з точки погляду історичної й політично-економічної. „Русское Слово“ 28. червня н. ст. подає, що на з'їзді українських правників вислухано рефератів на теми: Історичний огляд розвитку українського права та Про мову судових установ у Галичині. З'їзд ухвалив подати до відома Центральної Української Ради, що суд на Україні повинен бути незалежний від російського правительства та на його чолі повинен стояти найвищий кравий судовий орган.

З'їзд прийняв ряд резолюцій, з яких кореспондент наводить оті: Судові розправи повинні відбути ся на Україні в українській мові з забезпеченням прав меншостей. На відповідальні судові місця треба призначувати Українців і загалом осіб, що знають українську мову. Повітові мирові інституції повинні негайно приступити до вибору мирових суддів України. Усі правники України, що знаходять ся поза межами України, повинні вернути ся до Рідного Краю. Треба конче утворити при Центральній Українській Раді комісію для видання всіх сучасних законів в українській мові.

Українізація адміністрації.

„Русское Слово“ з дня 1. н. ст. липня у телеграмі з Київа доносить:

На нарадах представників повітових земських управ обговорювано питання про українізацію діловодства управ.

Вияснило ся, що в деяких управах така українізація вже переводить ся.

Наради признали бажаним, щоб в земських управах діловодство поступово переходило на українську мову, щоб всі печатки й вивіски на земських інституціях були заступлені українськими й щоб акти до всіх місцевих інституцій писали ся в українській мові. Російською ж мовою поручають ся користувати ся тільки в вносинах з центральними правительственными органами, а також з інституціями великоруських місцевостей. „Утро Росії“ з дня 1. н. ст. липня у телеграмі повідомляє: У земстві йде широко українізація управ. Почав ся перехід із російського діловодства на українське. Відкривають ся курси для учителів і лекцій, на яких будуть викладати українську мову й інші предмети українознавства. Шаніше буде виданий загальний розпорядок про перехід діловодства на українську мову. Призвано конечним печатки й вивіски у земських інституціях заступити українськими, а також щоб акти у місцевих інституціях писали ся по українськи, російську ж мову зберігають ся у вносинах з центральним правительством, а також з інституціями великоросійських місцевостей.

„Утро Росії“ з д. 1. н. ст. липня у телеграмі з Київа доносить: Вчора відбуло ся перше засідання української Ради міністрів; обговорювали ся питання організації. Нині в льокалі Центральної Ради чергове засідання Генерального Секретаріату.

Зі Штокгольму доносять: На основі ухвали другого військового конгресу дала розпорядок Українська Центральна Рада універсалом дня 27. червня, щоб податки оплачувано тільки київській управі податків. На цей універсал відповіло правительство відозвою до українського народу, поминаючи Українську Центральну Раду. Українське громадянство бачило в цій

нарушенні права Української Центральної Ради і відповіло установою міністерського кабінету.

Резолюції Селянського З'їзду про організацію селянства.

(3 київської „Робітничої Газети“, ч. 53, в. (20) червня 1917 р.)

Перший Всеукраїнський Селянський З'їзд, заслухавши доклад про організацію селянства, постановив:

1) Забезпечити волю і землю Українському народові може тільки само плановірно організоване селянство.

2) Платформою для організації селянства повинні бути постанови Всеукраїнського Селянського З'їзду.

3) Формою організації Українського Селянства повинна бути Селянська Спілка.

4) Законодавчими органами Української Селянської Спілки являють ся: Всеукраїнські Губернські і Повітові Селянські З'їзди, а в часи від одного з'їзду до другого—Всеукраїнські Губернські та Повітові Ради Селянських Депутатів, а виконавчими органами їх—Центральний, Губернський, Повітові, Волостні і Сельські Комітети Селянської Спілки.

5) В кожному селі повинен бути заснований (не менше, як з 5 душ—чоловіків і жінок) Комітет Селянської Спілки, вибраний на підставі всенароднього, рівного, прямого і таємного голосування.

6) Волостні Комітети С. С. складають ся з представників по одному на 200 дорослих 20-ти років чоловіків і жінок, але не менше одного села.

7) Повітові Ради Селянських Депутатів складаються з представників од волостей по одному на 2,000 дорослих чоловіків і жінок.

Увага: Тимчасова Рада Селянських Депутатів може бути вибрана на Повітовому Селянському З'їзді.

Спір російського правительства з Українською Радою.

Навкруги з похмурими і задумливими обличчями стоять салдати і офіцери. В другому кінці хтось переказує людям чутку, що ніби-то голова ради салдатських депутатів Таск і голова Ради Роб. Депутатів Неалобін послали телеграму князю Львову з проханням асигнувати мільон карбованців на агітацію „вз його-западном краї“.

— Проти кого ця агітація має вестись?—питає оповідач.

Переказують подробиці засідання виконавчих комітетів м. Київ, ходу переговорів делегації Укр. Ц. Р. з Тим. Прав. про числені перешкоди, які чинились деякими начальниками од'їзжаючим делегатам і т. п.

Почувалось, що слухачі вбирають все це в себе, як губка воду.

„Нам,—каже один представник рижського фронту,—послали на vzdogin телеграму Керенського, але ми рішили робити своє діло, тоб-то не вертатись, а їхати до Київ.“

На сходах один з делегатів місцевого гарнізону розповідає, як довелось йому розмовляти з полковником.

—„Але ж ви знаєте, що Оберучев нагадав учора в „Київ. М.“ про телеграму Керенського?

А я йому відповідаю: „це я знаю, але зараз я не знаю ні Оберучева ні Керенського, а лише Укр. Генер. Ком. Прошу підписатись.“

Підписав, але прохав з випадку чого, заступитись за нього. Ми обіцяли взяти всю відповідальність на себе“.

Виходить офіцер, який одержав 1675-й квиток.

А делегати все прибувають. На цей раз приїхали здебільшого салдати. Є представники майже від усіх фронтів.

Кидаються в ніч салдати й офіцери з 3 й 7 нашихками на лівій руці: це стільки разів вони були поранені.

Помітна кількість повних „геор. кавалерів.“

Прибули представники „всіх родов оружій“ і флоту.

Мітинги, або краще мовити, цілий ряд невеличких мітингів тяглись до самого вечора.

В розмови втручалось і слухало багато людей „несогласних“ з українцями, которые не могут обождать до Учредительного Собрания.“

На всі лади дебатувалось питання, чи має право міністр Керенський заборонити укр. військовий з'їзд тоді, як відбувається і відбувати-

Вмер на чужині...

Вмер сірома на чужині—
Світлий рай його душі...
Поховали його нині
Земляки—товариши.
Поховали в чужім полі,
Де до його не один
Ліг кохавець злої долі,
України щирій син...
Не ревли церковні дзвони,
Як ховать його несли;
Тільки співи похоронні
Якось жалбно гули,
Та сіромі на прощання
Грали марш товариші...
Щось похуже на раданне
Чулось в тім сумнім марші...
Мов матуся голосила
Над покійником-синком...
Приняла його могила—
І затихло все кругом...
Тільки вітер, мов скажений,
Завива біля хреста
І вінок ясенний, зелений
Над могилою хита...

23. липня, 1917 р.

Zet

„Заборонений“ з'їзд.

(З „Робітничої Газети“, ч. 54, з 7. (20) червня с. р.)

Вже другого червня стало ясним, що військовий з'їзд відбудеться.

З усіх кінців були прислані і ще прислалась телеграми про те, що делегати виїхали або виїздять, тому, мовляв, готуйтеся нас зустрінути.

4-го ранком біля Педагогічного Музею можна було бачити довгу чергу військових людей, які терпляче чекали своєї черги, щоб одержати блакитний або білий квитки.

Підходять все нові й нові делегати.

В самому музеї стоїть ряд столиків, за якими сидять більше десятих людей, що ледве встигають перевіряти мандати і видавати квитки.

Тут же, а також на вулиці—кілька груп. Це йде обмін думок.

Настрій напружено-нервовий.

—„Хлопці!—чується в одному кінці залі музею тремтячий і підвищений голос,—скільки ми кляли свої голови за ката, так невже ж тепер не постоїм за свою рідну Україну?!

Подивіться, як глузують з неї всі і кожен!

